

1st INTERNATIONAL
CONGRESS ON
TURKISH FOLK DANCES

ULUSLARARASI
TÜRK HALK OYUNLARI
1. KONGRESİ

CERTIFICATE OF PARTICIPATION

This is to certify that

Ali AYHAN

has participated and contributed at the

1st International Congress on Turkish Folk Dances

H. Gürhan OZANOĞLU

PRESIDENT OF THE TURKEY FOLK DANCE FEDERATION

Prof. Dr. Turan SAĞER

DEAN OF THE FACULTY OF FINE ARTS AND DESIGN

10 - 12 May 2012

Inonu University / Turgut Ozal Congress and Culture Center, Malatya/Turkey

HALK OYUNLARI GÖSTERİLERİNDE TEMSİL EDİLEN KÜLTÜRÜN, TÜRKİYE KÜLTÜR TURİZMİNDEKİ YANSIMALARI

Ali Ayhan

İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Müzik Bölümü, Malatya

ÖZET

Bu çalışmada, Türkiye’de yapılan halk oyunları çalışmalarının içerik açısından, ülke kültür birikimini ne derece de yansıtıldığı üzerine bir araştırma yapılmıştır. Bu anlamda, gerek ulusal ve gerekse uluslararası düzeyde Türk Halk Kültürü’nü temsil etmekte etkin olarak rol alan halk oyunları gösterileri üzerine kısa bir inceleme yapılmıştır. Bu değerlendirmeler ışığında turizm alanında kültür temsili aşamasında önemli bir konumda bulunan halk oyunları gösteri çeşitlerinde olması gereken özelliklerin önemi vurgulanmıştır. Geçmişten geleceğe aktarılarak yaşayan ulusal kültürel değerlerimizin, içinde bulunduğumuz çağın özelliklerine uygun ve doğru bir teknikle yansıtılmasının önemli olduğu bir gerçektir. Bu çalışmada özellikle bu gerçeğin yansıtılmasında ne gibi araç ve tekniklerin kullanılması üzerine önerilerde bulunulmuştur. Doğru planlama ile etkili bir halk oyunları gösterisinin ülke kültür turizmine faydalı olacağı gerçeği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halk Oyunları, Kültür, Turizm.

REFLECTIONS OF THE CULTURE REPRESENTED IN FOLK DANCE PERFORMANCES ON TURKEY’S CULTURAL TOURISM

Ali Ayhan

Inonu University, the Faculty of Fine Arts and Design, the Department of Music, Malatya

ABSTRACT

In this study, a research was conducted about how effective the folk dances performed in Turkey can contextually reflect the richness of Turkish culture. In this respect, folk dance performances taking active role in standing for Turkish Folks Culture both nationally and internationally were briefly reviewed. Under the scope of this study, stress was put on the significance of what qualities are required for folk dance types to possess in terms of representing the culture for tourism. It is vital that our national cultural values descending from past to present be reflected through up-to-date and appropriate techniques. The study suggests the means and techniques appropriate to reflect this cultural reality. Effective folk dance performances by the help of a right design would be an important contribution for the tourism of the country.

Keywords: Folk Dances, Culture, Tourism

GİRİŞ

Toplum kültürünü gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde tanıtmak amacıyla yıllardır projeler geliştirilmektedir. Bu projelerin temel amaçlarından birisi kültür birikimlerini yeni nesillere aktarmaktır. Bir diğeri ise, toplumun özelliklerini yansıtan kültür öğelerinden faydalanılarak farklı kültüre sahip toplumların ilgisini çekebilme. Böylelikle kültür turizmine katkıda bulunabilmek için önemli adımların atılması sağlanabilecektir.

Kültür denince akla derin bir kavram gelmektedir. Geçmişten günümüze aktarılmış olan, kültür olarak sınıflandırılabilen her konu üzerinde, ayrı ayrı projeler geliştirilmesi yoluyla, kültür turizmi üzerinde olumlu etkilerin elde edilebilmesi için, çağın şartlarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Özellikle bu çalışmaya esas olan halk oyunları gösterilerinde çağın gereksinimlerini takip etmek; hem halk oyunlarına ait kültür öğelerinin doğru ve dikkat çekici bir şekilde aktarımına hem de bu aktarımın doğruluğu oranında kültür turizminde olumlu etkilere yol açacaktır.

Halk oyunları üzerinde bu amaca yönelik iyileştirmeler yapabilmek için, öncelikle halk oyunlarına ait müziklerin duyumuna ait kaliteyi arttırmak, bu yapılırken de yöresel çalgılarımızın vazgeçilmez tadını asla kaybetmemek gereklidir. Bu oldukça önemli bir ayrıntıdır. Özellikle eşlik çalgıları kullanılarak, çok sesli bir yapıya dönüştürülen halk oyunları müzikleri seslendirilirken kültürü temsil eden esas çalgı asla geri planda bırakılmamalıdır.

Halk oyunlarında zenginleştirilmesi düşünülen müziklerin yanı sıra bu oyunların diğeri önemli unsuru olan figürlerde, müzikle bir bütün halindedir. Bu figürlere eşlik eden müzik, çeşitli çalgı toplulukları ile güçlendirilirken nasıl öze bağlı kalınıyorsa, figürlerinde aynı hassasiyetle ait olduğu kültürden yabancılaştırılmadan temsil edilmelidir.

“Kültür, bireyin toplumun bir üyesi olarak iletişim kurmasına, belirli davranışları ve olayları yorumlamasına ve değerlendirmesine yardımcı olan değerler, fikirler ve semboller dizisidir. Kültür, insanların yarattığı değer sisteminin ahlak, sanat, sembol, inanç, gelenek ve göreneklerin karışımı olarak tanımlanır(Artun: 2006)”. Halk oyunları kültürümüze ait milli ahlak, sanat, sembol, inanç, gelenek ve göreneklerimizi temsil etmektedir.

“Dünyada bütün ülkeler artan seyahat olanaklarını değerlendirmek ve turist çekebilmek için kendilerini tanıtmak amacıyla kullandıkları reklam araçlarında halk kültürü öğelerini sık sık kullanmaktadırlar. Turisti eğlendirmenin en iyi yolu halk kültürünün eğlence biçimlerini sunmak olmaktadır(Artun: 2006)”. Bu eğlence biçimlerinden en etkili olanı halk oyunları olarak göz önüne çıkmaktadır. Turizme yönelik bu ilgiyi karşılayabilmek için, hem yerli hem de yabancı turistlere yönelik yerel, ulusal ve uluslararası etkinlikler düzenlenmektedir. Bunlara örnek olarak, genel iki başlık altında halk oyunları yarışmaları ve halk oyunları gösterileri düşünülebilir.

Ülkemiz genelinde turizm alanında yapılan halk oyunları etkinliklerine turistik bölgelerde yer alan otellerde düzenlenen gösteriler verilebilir. “Türkiye halk oyunları yönüyle çok zengindir. Bu oyunların turizm sektöründe değerlendirilmesi kaçınılmazdır. Birçok güzel uygulamaların yanı sıra gelişmiş, özünden sapmış, halk oyunları ile hiç alakası olmayan gösterilere ne yazık ki sık sık rastlıyoruz. Turizmle halk oyunlarının iki temel ilişkisi bulunmaktadır. Bunlar yurt dışı festival vd. gösterilerle yurt içi turistlere yönelik gösterilerdir(Artun)”.

Özellikle bu gösterilerde önemle üzerinde durulması gereken nokta şudur ki temsili yapılan halk oyunları gösterileri, ait olduğu kültürün özelliklerini ne kadar gerçek yansıtır ise turizm açısından hedeflenen amaca da bir o kadar yaklaşmış olacaktır.

Ülkemiz genelinde turizm alanında yapılan halk oyunları etkinliklerine verilecek bir diğeri örnek ise medya kanalları yoluyla yayınlanan halk oyunları gösterileridir. Turizm açısından medya kanalıyla sergilenen halk oyunları gösterilerinde, sergilenen kültüre ait bilgilerin doğrudan ya da dolaylı bir biçimde aktarılabilmesine özen gösterilmelidir. Örneğin temsil edilen halk oyunu gösterisi, yöresinin kıyafetlerini, yöreye ait turist çekecek kültürel özellikleri, yayınlanan gösteriler öncesinde ya da sonrasında interaktif bir şekilde sunulması sayesinde turizm alanına yönelik olumlu sonuçlar alınabilir.

Kültürün sanat ile ilişkisi tartışılmazdır. Sanat eserlerinin tüm dünyaca turizm malzemesi olduğu bilinmekteyken halk oyunlarımızın da başlı başına bir sanat eseri olduğu da düşünülmelidir. Asla göz ardı edilmemelidir. Bu sanat eserleri ne kadar gerçekçi sergilenirse turizm açısından da bir o kadar etkili sonuçlar elde edilebilir.

“Türk Halk Oyunları, geleneksel biçimi ile doğal ortamında oynanırken, daha sonra bunların herkesçe bilinmesi ve öğrenilmesi amacı ile önce şehirlere buradan da sahneye taşınmış ve doğal ortamında serbest olan halk oyunları sahnede, belli kurallara ve disipline bağlanarak bir sahne sanatına dönüştürülmüştür. Sahne sanatları içinde yerini alan Türk Halk Oyunları çeşitli kurum, kuruluş, vakıf ve dernekler tarafından oynanmaya başlanmış ve bu çalışmalar oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Türk Halk Oyunlarının bu denli geniş ve çeşitli alanlarda oynanmaya başlanması yeni sunuş alanlarını gündeme getirmiş ve 1950’li yıllardan itibaren Türk grupları yurt dışına çıkmaya ve oyunları buralarda sergilemeye başlamışlardır. Böylece uluslararası festivaller Türkiye’de ilk kez gündeme gelmiş ve uygulamaya geçirilmişlerdir. Günümüze kadar geçen süre içerisinde, birçok kurum ve kuruluş Türkiye’yi uluslararası festivallerde temsil etmiş ve sayıları bugün binleri bulmuştur. (Uzunkaya, 2009:2)”

Festivallerde esas olarak işlenen ve turizme katkıda bulunulması düşünülen alan tartışmasız kültürdür ve bu şekilde temsil edilmekte olan kültür endüstriyel bir alana taşınmıştır. “Kültür endüstrisinde sözü edilen kültür, tartışmasız toplumsal kültürdür. Fakat toplumsal kültür ister istemez(kişisel değil) kültürle, adeta tavuk-yumurta ilişkisi içindedir ve biri olmazsa diğerdinden söz edilemez(Erinç, 2004: 69)”. Bu ilişkinin koparılmadan sürdürülebilirliği, kültür endüstrisi alanında toplumsal değerlerin aktarılması konusunda da etkili sonuçlar doğuracaktır. Halk oyunlarını bu çerçevede düşünecek olursak dikkatli bir planlama ile endüstriyel bir kültür elçisi haline dönüştürülen halk oyunları gösterileri turizm alanında fayda sağlayacaktır.

“Halk oyunları festivalleri kültürel alanda dış tanıtımın kapsamına girmekle birlikte turistik tanıtımla da kısmen ilgilidir. Dış tanıtımın özelliklerini taşıması bakımından uluslararası halk oyunları festivallerinin kültürel tanıtım kavramı içinde bulunması ve ona ait özellikler taşıması, belli kurumlar çerçevesinde gerçekleştirilmesi, dış tanıtımla ilgili özellikleri taşıdığına kanıttır(Uzunkaya, 2009: 5).

Turizm ülkeler için önemli bir gelir kaynağı olması itibarı ile önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu bağlamda turizmdeki başarı, tanıtımın başarısı ile doğru orantılıdır. Bir ülkenin tarihi, coğrafi, kültürel ve sosyal değerleri turizm kavramının temelini oluşturmaktadır(Uzunkaya, 2009: 7).

Uluslararası halk oyunları festivalleri Türkiye’nin tanıtımı için yapılan çalışma ve etkinlikler içinde önemli görevler üstlenmiş organizasyonlar olarak kendilerini göstermişlerdir. Bu festivaller aracılığı ile Türk insanı, dünyanın pek çok yerinde Türkiye’yi coğrafi, tarihi, kültürel ve sosyal yapısı itibarı ile görsel ve yazılı bir takım araçlar kullanarak tanıtma fırsatı yakalamıştır. Özellikle Türk Halk Oyunları’nın müzik, giysi ve oyun zenginliği tüm dünya ülkelerinin ilgi odağı olmuş, kültüre ve folklorla olan ilgi, Türkiye’yi tanıma ve öğrenme çabalarını da beraberinde getirmişlerdir(Uzunkaya, 2009: 8).

“Belli bir toplumun kültürünü, o toplumun temsilcisi olan bireylere bakarak yordarız, saptarız; yani toplum kültürü, bir genellemedir ve çoğunluktan hareketle bulunur(Erinç, 2004: 70)”. Çoğunluktan hareketle bireyleri etkilemekten bahsederken, çoğunluğun oluşturmuş olduğu kültürel birikimleri doğru analiz edip, içinde bulunulan çağa uygun olarak işlemek gereklidir. Aksi halde yeni neslin algılarına hitap etmeyen geçmişten gelen değerlerin kavranması kolay olmayacaktır. Halk oyunları kapsamında, bu kavramı düşündüğümüzde, ülke turizmüne yönelik bir projede yer alması düşünülen bir gösterimde, temsil edilecek kültürel unsurların, temsilin yapılacağı bölgedeki bireylerin kültürel zekâlarına, algılamalarına uygun bir şekilde hazırlanması durumunda, elde edilecek olumlu etkinin artabileceği gerçeği önem kazanacaktır. “Kültür endüstrisinin temel hammaddesi ise ister istemez, belli bir toplumun üyesi kabul edilen bireyler olmalıdır(Erinç, 2004: 71)”

“Dünyadaki teknolojik gelişmelere paralel olarak pek çok kültürel değer yok edilmesi ve medeniyet uğruna geçmişe ait izlerin silinmesi bugün pek çok ülkenin yeni yeni farkına vardığı olumsuz durumlardan olmakla birlikte, Türkiye ise teknolojiye rağmen sahip olduğu birçok değeri muhafaza etmesini bilmiştir. Bunlardan biri ve belki de en önemlisi

giysileri, müzikleri ve yurdun her noktasında farklılıklar gösteren oyunları ile oldukça zengin bir repertuarı oluşturan Türk Halk Oyunları'dır(Uzunkaya, 2009: 11)".

SONUÇ

Toplum kültürünü tanıtmak için oluşturulan projeler arasında halk oyunları projelerine ağırlık verilmelidir.

Yapılan projelerde aktarımı yoluyla turizm sektörüne ilişkin katkılarda bulunması düşünülen halk oyunlarına ait kültürel birikimlerin özünün değiştirilmeden projelendirilmesi gerekmektedir.

Halk oyunları gösterilerine eşlik eden müziklerin turizm alanına yönelik ilgiyi artırmak amacıyla kültüre ait orijinal çalgılar geri planda kalmaması kaydıyla çoksesli bir yapıya dönüştürülmesi etkili sonuçlar doğurabilir.

Her yöresinin zenginliğiyle, tartışmasız kültür birikimiyle turizm alanında bir cevher olan ülkemizin halk oyunları çeşitlerinin medya kanallarıyla, ulusal, uluslararası halk oyunları festivalleriyle özenle temsil edilmesi gerekmektedir. Bu temsiller yapılırken ait olduğu yörelere ait turizm alanına yönelik bilgilerinde poster, video, broşür gibi tanıtım yollarıyla verilmesi turizm alanına yönelik olumlu katkılar sağlayabilir.

Toplumsal kültürü muhafaza ederek, halk oyunlarını bir kültür elçisi olarak kullanmak, turizm sektöründe destekleyici bir etkiye sahiptir. Bu desteğin daha üst düzeylere ulaşabilmesi ve hedeflene sınırları aşabilmesi için öncelikle ülke genelinde halk oyunlarını yeni nesillere etkili olarak tanıtmak, sevdirmek gereklidir. Bunu yapabilmek içinde devlet ve sosyal toplum kuruluşlarının gerek bireysel gerekse de işbirliği içerisinde bu alana yönelik projelerin sayılarının artırılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Artun, E., Halk Kültürünün Uluslararası İlişkilerde Ülkelerin Tanıtımına Katkısı, <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/60.php> (Erişim tarihi: 11.04.2011).

Artun, E., "Türk Folklorunun Turizm Açısından Değerlendirilmesi", <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/7.php> (Erişim tarihi: 11.04.2011).

Erinç, S. M., "Kültür Sanat Sanat Kültür", 2004, Ankara.

Uzunkaya, E., "Türkiye'nin Uluslararası Platformlardaki Tanıtım Faaliyetleri İçinde Halk Oyunları Festivallerinin Rolü", <http://akademikbakis.org/16/15oyun.pdf> (Erişim tarihi: 11.04.2011).